

4. Онікієнко В. В. Розвиток ринку праці України: тенденції та перспективи / Онікієнко В. В., Ткаченко Л. Г., Ємельяненко Л. М.; за ред. В. В. Онікієнка. – К.: Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України, 2007. – 286 с.

5. Петрова І. Л. Методологічні проблеми узгодження робочих місць і робочої сили / І. Л. Петрова // Економіка України. – 2000. – № 7. – С. 40.

6. Рофе А. І. Ринок труда : [учебник для вузов] / А. І. Рофе. – М.: Изд-во «МИК», 2003. – 272 с.

7. Соціальний розвиток України: сучасні трансформації та перспективи / [С. І. Бандур, Т. А. Заяць, В. І. Куценко та ін.]; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф., чл.-кор. НАН України Б. М. Данилишина. – 2-ге вид. доп. і перероб. – Черкаси: Брама-Україна, 2006. – 620 с.

8. Спасенко Ю. О. Досвід функціонування ринку праці конкурентоспроможної робочої сили та оплата праці в країнах з ринковою економікою / Ю. О. Спасенко // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2007. – № 5. – Т. 1. – С. 197 – 199.

9. Шевченко Л. С. Ринок праці: сучасний економіко-теоретичний аналіз: монографія / Л. С. Шевченко. – Харків: Видавець ФО-П Вапрярчук Н. М., 2007. – 336 с.

REFERENCES

Bandur, S. I., Zaiats, T. A., and Kutsenko, V. I. *Sotsialnyi rozvytok Ukrainy: suchasni transformatsii ta perspektyvy* [Social development in

Ukraine: A transformation and prospects]. Cherkasy: Brama-Ukraina, 2006.

Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. <http://ukrstat.gov.ua>
Kalyna, A. V. *Ekonomika pratsi* [Labor Economics]. Kyiv: MAUP, 2004.
Mantsurov, I. H., Baranyk, Z. P., and Vashchaiev, S. S. *Zbalansovanist popytu ta propozyitsii na rynku kvalifikovanoi pratsi iak faktor innovatsiinoho rozvytku ekonomiky Ukrainy* [The balance of demand and supply of skilled labor as a factor of innovation development of economy of Ukraine]. Kyiv: KNEU, 2008.

Onikienko, V. V., Tkachenko, L. H., and Yemelienenko, L. M. *Rozvytok rynku pratsi Ukrainy: tendentsii ta perspektyvy* [Labour market development in Ukraine: Trends and Prospects]. Kyiv: Rada po vyvchenniu produktyvnykh syl Ukrainy NAN Ukrainy, 2007.

Petrova, I. L. "Metodolohichni problemy uzgodzhennia robochykh mist i robochoi syly" [Methodological problems of coordination of employment and labor]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 7 (2000): 40-.

Rofe, A. I. *Rynok truda* [Labor market]. Moscow: MIK, 2003.
Spasenko, Yu. O. "Dosvid funktsionuvannia rynku pratsi konkurentospromozhnoi robochoi syly ta oplata pratsi v krainakh z rynkovoio ekonomikoio" [The experience of the labor market competitive labor and wages in countries with market economies]. *Visnyk KhNU. Ekonomichni nauky*, vol. 1, no. 5 (2007): 197-199.

Shevchenko, L. S. *Rynok pratsi: suchasnyi ekonomiko-teoretychnyi analiz* [The labor market: current economic and theoretical analysis]. Kharkiv: Vydavets FOP Vapriarchuk N. M., 2007.

УДК 336.511

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ БЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН

© 2014 ГВАСАЛІЯ Д. С.

УДК 336.511

Гвасалія Д. С. Удосконалення інформаційного забезпечення соціалізації бюджетних відносин

У статті розглянуто нові підходи до оцінки соціальної спрямованості витатків і соціальної забезпеченості населення, які дозволяють провести комплексну оцінку соціального стану суспільства. Обґрунтовано актуальність удосконалення методичного підходу до інформаційного забезпечення реалізації бюджетних відносин за рахунок розробки системи коефіцієнтів оцінки соціальної спрямованості витатків і соціальної забезпеченості населення із застосуванням елементів кластерного та інтегрального аналізу для інтерпретації отриманих даних. Запропоновано модель результатів кластерного та інтегрального аналізу стану соціальної сфери, яка буде врахувати всі авторські коефіцієнти, що дозволить діагностувати стан соціальної сфери та здійснювати управляючий вплив на обґрунтовані показники і тим самим, в умовах обмеженого соціального бюджету, досягти покращення стану соціальної сфери.

Ключові слова: соціальна спрямованість витатків, соціальна забезпеченість населення, соціальна сфера, соціальний бюджет.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 8.

Гвасалія Діана Соломонівна – аспірантка, кафедра фінансів, Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського (вул. Щорса, 31, Донецьк, 83050, Україна)
E-mail: dodiane@mail.ru

УДК 336.511

UDC 336.511

Гвасалія Д. С. Усовершенствование информационного обеспечения социализации бюджетных отношений

Hvasaliia D. S. Improvement of Information Support to Socialisation of Budget Relations

В статье рассмотрены новые подходы к оценке социальной направленности расходов и социальной обеспеченности населения, которые позволяют провести комплексную оценку социального состояния общества. Обоснована актуальность усовершенствования методического подхода к информационному обеспечению реализации бюджетных отношений за счет разработки системы коэффициентов оценки социальной направленности расходов и социальной обеспеченности населения с применением элементов кластерного и интегрального анализа для интерпретации полученных данных. Предложена модель результатов кластерного и интегрального анализа состояния социальной сферы, которая учитывает все авторские коэффициенты, что позволит диагностировать состояние социальной сферы и осуществлять управляющее влияние на обоснованные показатели и тем самым, в условиях ограниченного социального бюджета, достичь улучшения состояния социальной сферы.

The article considers new approaches to assessment of social direction of expenditures and social security of population, which allow conduct of a complex assessment of the social state of the society. It justifies urgency of improvement of a methodical approach to information support of realisation of budget relations by means of development of the system of ratios of assessment of social direction of expenditures and social security of population with the use of elements of cluster and integral analysis for interpretation of the obtained data. The article offers a model of results of cluster and integral analysis of the state of the social sphere, which takes into account all author's ratios that allows diagnostics of the state of the social sphere and conduct leading impact on justified indicators and, thereby, achieve improvement of the state of the social sphere under conditions of a limited social budget.

Ключевые слова: социальная направленность расходов, социальная обеспеченность населения, социальная сфера, социальный бюджет.

Key words: social orientation of expenditures, social security of population, social sphere, social budget.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Библ.:** 8.

Pic.: 1. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 8.

Гвасалія Діана Соломонівна – аспірантка, кафедра фінансів, Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського (вул. Щорса, 31, Донецьк, 83050, Україна)
E-mail: dodiane@mail.ru

Hvasaliia Diana S. – Postgraduate Student, Department of Finance, Donetsk National University of Economy and Trade named after M. Tugan-Baranovsky (vul. Shchorsa, 31, Donetsk, 83050, Ukraine)
E-mail: dodiane@mail.ru

Фінансування соціальної сфери займає значну частину бюджетних видатків. Обсяг соціальних видатків є джерелом фінансової підтримки різних верств населення. Саме від того, скільки коштів фінансується з бюджету на соціальні потреби суспільства і наскільки ефективно вони використовуються, залежить добробут кожної людини.

Значний внесок у розробку підходів до оцінки соціальної спрямованості видатків і соціальної забезпеченості населення зробили вітчизняні та зарубіжні науковці, серед яких: Н. Борецька, Д. Майер, Л. Омелянович, А. Пакуліна, Ю. Скуліш, В. Тропіна, Л. Швайка та ін. У своїх наукових працях вони досліджували різноманітний аналітичний інструментарій, за допомогою якого можливо оцінити соціальну спрямованість видатків і визначити рівень соціальної забезпеченості населення. Незважаючи на наявність значної кількості підходів щодо оцінки соціальної сфери, науково-методичні підходи, використання яких надає можливість провести комплексну оцінку соціального розвитку суспільства, відсутні, що обумовлює необхідність проведення наукових досліджень за даним напрямом.

Метою дослідження є удосконалення науково-методичного підходу до оцінки ефективності реалізації бюджетних відносин на основі використання системи коефіцієнтів соціальної спрямованості видатків і соціальної забезпеченості населення із застосуванням елементів кластерного і інтегрального аналізу для інтерпретації отриманих даних.

Науковці пропонують різні підходи до оцінки соціальної сфери. Так, Л. Швайка стверджує, що показники, які характеризують соціальний розвиток країни, поділяються на чотири групи: показники, які характеризують рівень життя; показники соціальної забезпеченості; показники, які характеризують демографічну ситуацію; показники стану трудових ресурсів [1].

Д. Майером як традиційний показник розвитку розглядається дохід на одну особу в доларах США, згідно з яким країни класифікуються Світовим банком. Країни з рівнем доходу (ВНП на душу населення), меншим за 765 (1995 р.) дол. США, визначаються як країни з низьким рівнем доходів, з рівнем доходів 9385 дол. належать до країн з високим рівнем доходів, а всі між ними – до країн із середнім рівнем доходів [2].

На думку Л. Омелянович, основними показниками соціального розвитку країни є: доходи населення, витрати та заощадження населення, середньорічна заробітна плата найманих працівників, зайнятість населення, кількість безробітного зареєстрованого населення, середній розмір місячної пенсії та кількість пенсіонерів, тобто ті показники, за допомогою яких можна об'єктивно оцінити рівень життя громадян [3, 4].

Незважаючи на значну кількість показників оцінки соціальної сфери, їх використання не дає змогу провести комплексне дослідження соціального стану суспільства, що обумовлює необхідність розробки відповідного методичного підходу. Запропонована методика включає комплекс вимірювачів, що є складовими системи коефіцієнтів оцінки соціальної спрямованості видатків і соціальної забезпеченості населення.

В основу комплексної методики оцінки соціального стану покладено дві групи коефіцієнтів: соціальної спрямованості видатків і соціальної забезпеченості населення. Для оцінки соціальної спрямованості видатків використовуються коефіцієнти: соціалізації зведеного бюджету, соціалізації державного бюджету, соціалізації місцевого

бюджету, збалансованості бюджету, пенсійного захисту, економічної орієнтованості, соціального навантаження державного бюджету, соціального навантаження місцевих бюджетів, фінансування охорони здоров'я, фінансування освіти, фінансування духовного та фізичного розвитку, соціальної орієнтованості, вагомості видатків на освіту, вагомості видатків на охорону здоров'я, вагомості видатків на духовний та фізичний розвиток. Оцінка соціальної забезпеченості населення відбувається за допомогою таких коефіцієнтів, як: забезпечення мінімального рівня життя непрацездатних громадян, забезпечення мінімального рівня життя працездатних громадян, знецінення доходів, співвідношення витрат і заощаджень, рівня соціальних витрат, співвідношення середнього та мінімального розміру заробітної плати, соціалізації доходів населення.

Базою розрахунку системи коефіцієнтів виступили дані Державної служби статистики України за період 2000 – 2012 рр. (табл. 1).

Розрахунок коефіцієнта соціалізації зведеного бюджету свідчить про значний рівень соціальних видатків у структурі Зведеного бюджету України. За аналізований період значення цього коефіцієнта збільшилось на 56% у 2012 р. проти 2000 р.

Результат розрахунку коефіцієнта соціалізації зведеного бюджету демонструє перевищення отриманих результатів над нормативними, що має як позитивні так і негативні наслідки. Такі значення свідчать про пріоритетність соціальних видатків серед сукупних видатків зведеного бюджету та відображають активну соціальну політику, яку проводить держава. До негативних наслідків необхідно віднести недофінансування інших функцій держави, що відбувається у зв'язку з значною концентрацією коштів у соціальній сфері. Необхідно додержуватися раціонально обґрунтованого балансу у фінансуванні соціальних видатків бюджету.

Розрахунок коефіцієнтів соціалізації державного та місцевого бюджету також демонструє перевищення отриманих результатів над нормативними. Коефіцієнт соціалізації державного бюджету має позитивну динаміку та постійно збільшується у 2012 р. проти 2000 р., відбулося збільшення на 87%. Коефіцієнт соціалізації місцевого бюджету також мав активну динаміку розвитку та збільшився у 2000 р. проти 2012 р. на 19,4%.

Розрахунок коефіцієнта збалансованості зведеного бюджету свідчить, що видатки зведеного бюджету перевищують доходи, що пояснює відставання отриманих результатів від нормативних. Збалансованим бюджет України був лише у 2000 та 2002 рр.

Значення коефіцієнта пенсійного захисту характеризує рівень підтримки системи пенсійного забезпечення державою. Отримані результати розрахунку цього коефіцієнта демонструють оптимальне співвідношення між нормативним значенням та фактичними розрахунками.

Розрахунок коефіцієнта економічної обґрунтованості видатків свідчить про значне недофінансування цієї групи видатків. За аналізований період жодного разу не було досягнуто нормативного значення, незважаючи на те, що саме фінансування розвитку економіки має потенційне значення для країни. У 2012 р. проти 2000 р. значення коефіцієнта економічної обґрунтованості видатків зменшилося на 14%. Аналіз зарубіжного досвіду свідчить, що видатки на економічні цілі в розвинених країнах становлять до 25 – 27% сукупних видатків зведеного бюджету. Доволі значна

Система коефіцієнтів оцінки соціальної спрямованості витратів та соціальної забезпеченості населення і результати її розрахунку в Україні за 2000 – 2012 рр.*

Коефіцієнти	Порядок розрахунку	Нормативне значення	Значення по роках												
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Система коефіцієнтів оцінки соціальної спрямованості витратів															
Соціалізації зведеного бюджету	Соціальні витрати зведеного бюджету/Сукупні витрати зведеного бюджету	0,4 – 0,5	0,39	0,53	0,56	0,53	0,51	0,60	0,57	0,55	0,57	0,62	0,64	0,60	0,61
Соціалізації державного бюджету	Соціальні витрати державного бюджету/ сукупні витрати державного бюджету	0,3	0,24	0,28	0,41	0,35	0,38	0,52	0,46	0,41	0,45	0,48	0,50	0,44	0,45
Соціалізації місцевого бюджету	Соціальні витрати місцевих бюджетів/ сукупні витрати місцевого бюджету	0,7	0,67	0,73	0,80	0,77	0,74	0,75	0,71	0,75	0,74	0,82	0,85	0,82	0,80
Збалансованості бюджету	Доходи зведеного бюджету/ Витрати зведеного бюджету	= 1	1,02	0,99	1,03	0,99	0,89	0,95	0,98	0,97	0,95	0,89	0,83	0,96	0,90
Пенсійного захисту	Витрати на соціальний захист пенсіонерів / Витрати на соціальний захист та соціальне забезпечення	0,5	0,5	0,30	0,40	0,31	0,49	0,74	0,65	0,53	0,57	0,64	0,61	0,58	0,54
Економічної орієнтованості	Економічні витрати зведеного бюджету / Сукупні витрати зведеного бюджету	0,25 – 0,30	0,15	0,15	0,12	0,16	0,18	0,13	0,16	0,18	0,16	0,15	0,12	0,14	0,13
Соціального навантаження державного бюджету	Соціальні витрати державного бюджету/ Соціальні витрати зведеного бюджету	0,4	0,40	0,32	0,43	0,39	0,45	0,54	0,48	0,42	0,47	0,45	0,47	0,42	0,41
Соціального навантаження місцевих бюджетів	Соціальні витрати місцевого бюджету/ Соціальні витрати зведеного бюджету	0,6	0,60	0,55	0,58	0,61	0,54	0,46	0,52	0,58	0,53	0,55	0,53	0,58	0,59
Фінансування охорони здоров'я	Витрати зведеного бюджету на охорону здоров'я / сукупні витрати зведеного бюджету	0,20 – 0,25	0,10	0,11	0,12	0,13	0,10	0,11	0,11	0,12	0,11	0,12	0,12	0,12	0,12
Фінансування освіти	Витрати зведеного бюджету на освіту / сукупні витрати зведеного бюджету	0,20 – 0,25	0,15	0,17	0,20	0,20	0,18	0,19	0,19	0,19	0,20	0,22	0,21	0,21	0,21

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Фінансування духовного та фізичного розвитку	Видатки зведеного бюджету на духовний та фізичний розвиток / сукупні видатки зведеного бюджету	0,10	0,02	0,02	0,02	0,03	0,03	0,02	0,02	0,02	0,01	0,03	0,03	0,03	0,03
Соціальної орієнтованості	Видатки зведеного бюджету на соціальну сферу / ВВП	0,25	0,11	0,14	0,15	0,15	0,15	0,19	0,18	0,17	0,19	0,21	0,22	0,19	0,21
Вагомості видатків на освіту	Видатки зведеного бюджету на освіту/ ВВП	0,10	0,04	0,05	0,05	0,06	0,05	0,06	0,06	0,06	0,06	0,07	0,07	0,07	0,07
Вагомості видатків на охорону здоров'я	Видатки зведеного бюджету на охорону здоров'я/ ВВП	0,10	0,03	0,03	0,03	0,04	0,03	0,03	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04
Вагомості видатків на духовний та фізичний розвиток	Видатки зведеного бюджету на духовний та фізичний розвиток/ ВВП	0,5	0,06	0,06	0,06	0,08	0,08	0,08	0,08	0,08	0,04	0,09	0,01	0,08	0,01
Система коефіцієнтів соціальної забезпеченості населення															
Забезпечення мінімального рівня життя працездатних громадян	Мінімальна пенсія / Прожитковий мінімум	≥1	0,11	0,13	0,14	0,15	0,15	0,78	0,78	0,78	0,87	0,82	0,84	0,84	0,81
Забезпечення мінімального рівня життя працездатних громадян	Мінімальна заробітна плата / Прожитковий мінімум	≥1	0,33	0,38	0,48	0,54	0,65	0,78	0,79	0,86	0,87	1,06	1,05	1,05	1,04
Знецінення доходів	Реальна заробітна плата / Номінальна заробітна плата	0,9-1	79,5	94,2	100,6	92,4	89,0	90,7	89,6	85,8	81,8	89,0	91,7	95,6	100,2
Співвідношення витрат та заощаджень	Витрати поточні / Заощадження	1,5-3	29,6	22,2	9,8	12,2	7,6	7,3	9,6	12,0	15,2	10,1	5,8	10,1	12,4
Рівня соціальних витрат	Витрати на соціальні внески / Доходи населення	0,036	0,008	0,011	0,011	0,014	0,015	0,016	0,015	0,013	0,014	0,013	0,013	0,011	0,011
Співвідношення середнього та мінімального розміру заробітної плати	Середній розмір заробітної плати / Мінімальна заробітна плата	1,5-2	2,56	2,64	2,28	2,50	2,49	2,43	2,78	2,94	3,31	2,56	2,43	2,62	2,67
Соціалізації доходів населення	Соціальні допомоги населення/Сукупні доходи	0,25-0,30	0,35	0,36	0,36	0,36	0,38	0,40	0,39	0,37	0,38	0,41	0,38	0,37	0,37

* Складено за даними Державної служби статистики України [5].

частка цих видатків зумовлена тим, що суб'єкти недержавної форми власності неспроможні фінансувати фундаментальні наукові дослідження, осилювати кризові явища які можуть бути присутні в економіці.

Коефіцієнти соціального навантаження державного та місцевого бюджету мають оптимальне значення та позитивну тенденцію. За аналізований період соціальні видатки державного бюджету коливалися в межах 0,39 – 0,54%. Максимальне значення цього коефіцієнта було зафіксовано у 2005 р. на рівні 54%, що на 14% більше ніж у 2000 р. У 2012 р. коефіцієнт соціального навантаження державного бюджету зафіксовано на рівні 41%.

Соціальні видатки місцевого бюджету коливаються в межах 0,46 – 0,61%. Найбільше значення цього коефіцієнту було зафіксовано у 2003 р. на рівні 61%. У 2012 р. значення цього коефіцієнта складає 0,59%, що відповідає встановленим нормативам.

Розрахунки коефіцієнтів фінансування та вагомості видатків на охорону здоров'я, освіту, духовний та фізичний розвиток свідчать про значне відхилення отриманих значень від встановлених нормативів. Відповідно до Закону України «Про освіту» від 23.05.1991 р. № 1060-ХІІ визначено, що держава має забезпечувати бюджетні видатки на освіту в розмірі не менше 10% національного доходу [6]. Саме такий критерій було покладено у нормативне значення цього коефіцієнта. Результати розрахунку коефіцієнта вагомості видатків на освіту свідчать про наявність значних резервів до покращення фінансування освітніх послуг.

При визначенні критерію державних видатків на охорону здоров'я, доцільно орієнтуватися на рекомендації ВООЗ, згідно з якими їх частка має становити не менше 6% ВВП [7]. Але з урахуванням складної ситуації, яка сьогодні присутня в Україні в галузі охорони здоров'я (скорочення тривалості життя, збільшення кількості хворих і т. п.), доцільно визначити критерій на рівні 10% ВВП. Динаміка розрахунку коефіцієнта вагомості видатків на охорону здоров'я демонструє негативну динаміку фінансування видатків цієї групи. Розрахунок коефіцієнта вагомості видатків на духовний та фізичний розвиток свідчить про значне відставання фактичних даних від нормативних [8].

Коефіцієнт соціальної орієнтованості відображає зв'язок між державним фінансуванням соціальних цілей та загальним економічним розвитком. Нормативне значення цього коефіцієнта складає 25% від ВВП, що забезпечує надання гарантованих державою соціальних послуг та можливості розвитку соціальної сфери. Розрахунок цього коефіцієнта демонструє позитивну динаміку але при цьому присутнє відставання фактичних даних від нормативних. У 2012 р. проти 2000 р. відбулося збільшення цього коефіцієнту на 90%. У 2012 р. значення цього коефіцієнта складає 21%.

Розрахунок коефіцієнта забезпечення мінімального рівня життя непрацездатних громадян за аналізований період має позитивну динаміку. Якщо у 2000 р. рівень мінімальної пенсії складав 11% від прожиткового мінімуму, то у 2012 р. він збільшився на 70% і дорівнює 81% прожиткового мінімуму. Нормативне значення встановлене на рівні 1, однак в ідеальних умовах коефіцієнт має перевищувати 1 – тобто виходячи на пенсію, громадянин має бути забезпечений коштами на суму, не меншу ніж прожитковий мінімум.

Аналогічним є розрахунок коефіцієнта забезпечення мінімального рівня життя працездатних громадян. У 2012 р. проти 2000 р. він збільшився на 71% і дорівнює 1,04% про-

житкового мінімуму. Нормативне значення встановлене, виходячи з попереднього коефіцієнта. На даний момент мінімальна заробітна плата встановлена на рівні прожиткового мінімуму для працездатних громадян.

Значення коефіцієнта знецінення доходів станом на 2012 р. складає 1,02 та відповідає нормативному, що свідчить про помірний вплив інфляції на розмір реальних доходів населення. Звичайно, інфляційні процеси практично не є подоланими для економіки будь-якої країни, однак уряд має максимально можливо знижувати її рівень та, відповідно, ступінь впливу на економічні показники.

Також можемо відмітити низький рівень витрат населення на соціальні внески через низьке значення коефіцієнта рівня соціальних витрат, що залишається недостатнім протягом аналізованого періоду. Нормативне значення встановлено виходячи із законодавчо закріпленої ставки утримань із заробітної плати працівників. Проте, у середньому по Україні даний відсоток надходжень до бюджетів ПФУ не дотримується, що зумовлює необхідність посилення політики взаємодії органів ПФУ з платниками внесків, вжиття додаткових заходів щодо зниження рівня загальної заборгованості по сплаті внесків до бюджетів ПФУ тощо.

Зміни значення коефіцієнта співвідношення середнього та мінімального розміру заробітної плати на 2012 р. можна охарактеризувати як позитивні, при цьому його значення перевищує нормативне і становить 2,67. Тобто середні доходи працюючого населення перевищують мінімально встановлені нормативи більш ніж вдвічі.

Коефіцієнт соціалізації доходів населення показує, яку частку займає соціальна допомога в доходах населення. У 2012 р. значення цього коефіцієнта дорівнює 37%. Нормативне значення цього коефіцієнта визначено на рівні 25 – 30%. Перевищення нормативного значення призводить до зниження мотивації населення працювати та впливає на формування моделі утримання населення за рахунок соціальних виплат.

Для вдосконалення інформаційного забезпечення до оцінки соціальної спрямованості видатків і соціальної забезпеченості населення побудуємо модель, яка буде врахувати всі запропоновані коефіцієнти. Дана модель базується на елементах кластерного і інтегрального аналізу, що дозволить діагностувати стан соціальної сфери та здійснювати управляючий вплив на обґрунтовані показники і тим самим в умовах обмеженого соціального бюджету досягти покращення стану соціальної сфери.

З використанням методів кластерного та інтегрального аналізу, розглядається точка у певному факторному просторі, а стан соціальної сфери у певний момент часу оцінюється через відстань точки факторного простору від «нормативної» області простору. Стан розвитку соціальної сфери визначається шляхом визначення відстані від «нормативної» множини (рис. 1).

Отримані значення відстаней точок факторного простору з діаметром нормативної множини, свідчать, що 2002, 2004, 2005, 2006, 2009, 2010, 2011 рр. відповідає стан соціальної сфери, близький до нормативного (так як отримані відстані, які відповідають зазначеним рокам, менші ніж діаметр «нормативної» множини). Зауважимо також, що стан соціальної сфери у 2000, 2001, 2003, 2007, 2008, 2012 рр. більш віддалений від нормативного.

Запропонована модель може використовуватися для діагностування рівня соціальної забезпеченості населення

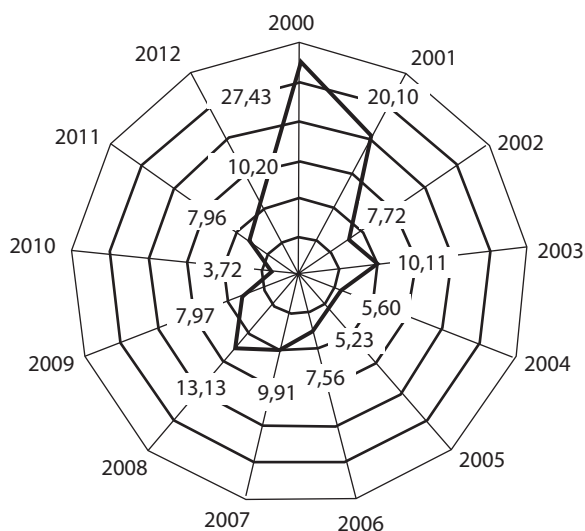

Рис. 1. Результати кластерного і інтегрального аналізу стану соціальної сфери України у 2000 – 2012 рр.

та соціальної спрямованості видатків в Україні, яка на відміну від існуючих методичних підходів дозволяє використовувати більш широкий спектр коефіцієнтів.

ВИСНОВКИ

Таким чином, на засаді розвинутого методичного підходу удосконалено інформаційне забезпечення реалізації бюджетних відносин за рахунок розробки системи коефіцієнтів соціальної спрямованості видатків та соціальної забезпеченості населення із застосуванням елементів кластерного та інтегрального аналізу для інтерпретації отриманих даних. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Швайка Л. А. Державне регулювання економіки : навч. посібник / Л. А. Швайка. – К. : Знання, 2006. – С. 258 – 261.
2. Майєр Джеральд. М. Основні проблеми економіки розвитку / Джеральд Майєр. – К. : Либідь, 2003. – 688 с.
3. Омелянович Л. О. Сучасні бюджетні тенденції / Л. О. Омелянович // Торгівля і ринок України. – 2010. – № 29. – С. 461 – 466.
4. Омелянович Л. О. Сучасний фінансовий стан українського суспільства / Л. О. Омелянович // Торгівля і ринок України. – 2009. – № 29. – С. 40 – 41.
5. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Закон України «Про освіту» від 23.05.1991 № 1060-XII // Законодавство України / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
7. Козак В. Є. Роль держави у реформуванні системи охорони здоров'я у трансформаційний період побудови економіки / В. Є. Козак // Трансформаційні процеси у соціальній сфері. – 2013. – С. 98 – 106.
8. Пакуліна А. А. Удосконалення державного регулювання ринку соціальних послуг в умовах стратегічного курсу на досягнення в Україні європейських стандартів життя / А. А. Пакуліна // Бізнес Інформ. – 2013. – № 1. – С. 20 – 23.

REFERENCES

- Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- Kozak, V. IE. "Rol derzhavy u reformuvanni systemy okhorony zdorov'ia u transformatsiyni period pobudovy ekonomiky" [The

state's role in reforming the health care system in the transformation period of construction economics]. *Transformatsiini protsesy u sotsialnii sferi* (2013): 98-106.

[Legal Act of Ukraine] (1991). <http://zakon.rada.gov.ua>

Maiier, Dzh. M. *Osnovni problemy ekonomiky rozvytku* [The main problems of the economy]. Kyiv: Lybid, 2003.

Omelianovych, L. O. "Suchasni biudzhetni tendentsii" [Current budgetary trends]. *Torhivlia i rynek Ukrainy*, no. 29 (2010): 461-466.

Omelianovych, L. O. "Suchasnyi finansovyi stan ukrainskoho suspilstva" [The current financial position of the Ukrainian society]. *Torhivlia i rynek Ukrainy*, no. 29 (2009): 40-41.

Pakulina, A. A. "Udoskonalennia derzhavnogo rehuliuвання rynku sotsialnykh posluh v umovakh stratehichnogo kursu na dosiahnennia v Ukraini ievropeyskykh standartiv zhyttia" [The improvement of state regulation of social services in a strategic course of Ukraine to achieve European standards of living]. *Biznes Inform*, no. 1 (2013): 20-23.

Shvaika, L. A. *Derzhavne rehuliuвання ekonomiky* [State regulation of the economy]. Kyiv: Znannia, 2006.